

Life Means Swimming Upstream

Source Sheet by Sarah Lipman

1. Genesis 2:7

(7) Then the LORD God formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

א. בראשית ב':ז

(ז) וַיִּצְרֶה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּנְפַח בָּאָפִיו נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְגִפְשׁ חַיָּה:

2. Berakhot 61a

Rav Nahman bar Rav Hisda expounded: What means that which is written, "Then the Lord God formed man" (Gen. 2:7), the word "va'yitzer" / "and He formed" being spelled with two letters "yod"? The Holy One, blessed be He, created two impulses, one good and the other evil.

ב. ברכות ס"א א

דרש רב נחמן בר רב חסדא מאי דכתיב (בראשית ב, ז) וַיִּצְרֶה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם בִּשְׁנֵי יוֹדֵי"ן שְׁנֵי יִצְרִים בְּרָא הַקָּב"ה אֶחָד יֵצֶר טוֹב וְאֶחָד יֵצֶר רָע

3. Genesis 1:31

(31) And God saw every thing that He had made, and, behold, it was very good. And it was evening and it was morning, the sixth day.

ג. בראשית א':ל"א

(לא) וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי: (פ)

4. narrow, constricted

ד. צ.ז.

(a) creation — the constriction of infinity to allow for finite-ness

יצור

inclination; "ta'avah"

יצר

5. Berakhot 33b

Everything is in the hand of Heaven except the awe of Heaven

ה. ברכות ל"ג ב

הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים

6. Genesis 32:23-33

(12) Deliver me, I pray Thee, from the hand of my brother, from the hand of Esau; for I fear him, lest he come and smite me, the mother with the children. ... (23) And he rose up that night, and took his two wives, and his two handmaids, and his eleven children, and passed over the ford of the Jabbok. (24) And he took them, and sent them over the stream, and sent over that which he had. (25) **And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him until the breaking of the day.** (26) And when he saw that he prevailed not against him, he touched the hollow of his thigh; and the hollow of Jacob's thigh was strained, as he wrestled with him. (27) And

ו. בראשית ל"ב:כ"ג-ל"ג

(יב) הֲצִילֵנִי גֹאֵל מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי־יִרָא אֶנְכִּי אֹתוֹ פֶּן־יָבוֹא וְהִפְנִי אִם עַל־בָּנָיִם: ... (כג) וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ הוּא וַיִּקָּח אֶת־שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת־שְׁתֵּי שִׁפְחֹתָיו וְאֶת־אֶחָד עֶשֶׂר יְלָדָיו וַיַּעֲבֹר אֶת מְעַבְרַת יַבֹּק: (כד) וַיִּקָּחֵם וַיַּעֲבֵרֵם אֶת־הַנָּחַל וַיַּעֲבֹר אֶת־אֶשְׁרֵלֹו: (כה) וַיּוֹתֵר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיַּאֲבֹק אִישׁ עֲמּוֹ עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר: (כו) וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיַּגַּע בְּכַף־יָרְכוֹ וַתִּקַּע כַּף־יָרְכוֹ יַעֲקֹב בְּהָאֲבָקוֹ עֲמּוֹ: (כז)

he said: 'Let me go, for the day breaketh.' And he said: 'I will not let thee go, except thou bless me.' (28) And he said unto him: 'What is thy name?' And he said: 'Jacob.' (29) And he said: 'Thy name shall be called no more Jacob, but Israel; for thou hast striven with God and with men, and hast prevailed.' (30) And Jacob asked him, and said: 'Tell me, I pray thee, thy name.' And he said: 'Wherefore is it that thou dost ask after my name?' And he blessed him there. (31) And Jacob called the name of the place Peniel: 'for I have seen God face to face, and my life is preserved.' (32) And the sun rose upon him as he passed over Peniel, and he limped upon his thigh. (33) Therefore the children of Israel eat not the sinew of the thigh-vein which is upon the hollow of the thigh, unto this day; because he touched the hollow of Jacob's thigh, even in the sinew of the thigh-vein.

וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ
כִּי אִם-בְּרִכְתְּנִי: (כח) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה-שְּׁמֶךָ
וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: (כט) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאמָר עוֹד
שְׁמֶךָ כִּי אִם-יִשְׂרָאֵל כִּי-שָׁרִיתָ עִם-אֱלֹקִים
וְעִם-אֲנָשִׁים וְתוֹכַל: (ל) וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר
הַגִּידָה-נָא שְׁמֶךָ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשְׁמִי
וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם: (לא) וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמָּקוֹם
פְּנִיֵאל כִּי-רָאִיתִי אֱלֹקִים פָּנִים אֶל-פָּנִים וַתִּנָּצַל
נַפְשִׁי: (לב) וַיִּזְרַח-לּוֹ הַשָּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר
אֶת-פְּנוֹאֵל וְהוּא צָלַע עַל-יָרְכוֹ: (לג) עַל-כֵּן
לֹא-יֵאכְלוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-גִּיד הַנֶּשֶׁה אֲשֶׁר עַל-כֶּף
הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף-יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד
הַנֶּשֶׁה:

7. Numbers 10:33-11:5

(33) And they set forward from the mount of the LORD three days' journey; and the ark of the covenant of the LORD went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them. (34) And the cloud of the LORD was over them by day, when they set forward from the camp. (1) (35) And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O LORD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.' (36) And when it rested, he said: 'Return, O LORD, unto the ten thousands of the families of Israel.' (2)

(1) And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp. (2) And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated. (3) And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them. (4) And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat! (5) **We remember the fish, which we were wont to eat in Egypt for nought; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlic;**

בַּמִּדְבָּר יִי: לִ"ג-א'ה' (33) וַיִּסְעוּ מִהָר ה' הָרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאֲרוֹן
בְּרִית־ה' נִסָּע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר
לָהֶם מִנוֹחָה: (לד) וַעֲנֵן ה' עָלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעָם
מִן-הַמַּחֲנֶה: (1) (35) וַיְהִי בְּנִסְעַת הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה' ה'
וַיִּפְצְצוּ אֲבִיבִיךָ וַיִּגְסוּ מִשְׁנֵאֵיךָ מִפְּנִיָּךְ: (לו) וַיִּבְנֶה־ה'
יֹאמֶר שׁוּבָה ה' רַבּוֹת אֵלַי יִשְׂרָאֵל: (1) (36) וַיִּשְׁמַע
ה' וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ ה' וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה
הַמַּחֲנֶה: (ב) וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה
אֶל־ה' וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ: (ג) וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא
תַּבְעֵרָה כִּי־בָעֲרָה בָּם אֵשׁ ה' (ד) וְהָאִסְפָּסָף אֲשֶׁר
בָּקְרָבוֹ הִתְאוּנוּ תִּאָּגַהּ וַיֵּשְׁבוּ וַיִּכְפּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאכְלֵנוּ בָּשָׂר: (ה) זָכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה
אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם תְּנֵם אֵת הַקָּשָׂאִים וְאֵת
הָאֲבִטְחִים וְאֵת־הַחֲצִיר וְאֵת־הַבָּצְלִים
וְאֵת־הַשּׁוּמִיִּם:

ח. כלי יקר על במדבר י: ל"ג-א'ה'

(לג) ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים. דרשו רז"ל (שבת קטז תוס' ד"ה פורענות), אותו היום סרו מאחרי ה' וברחו מהר ה' כתינוק הבורח מבית הספר לכך ברחו להם מיראה פן יוסיף להם מצות, ואמר הכתוב ראה כמה הם כפויי טובה כי אף בזמן המרד הזה, ארון ברית ה' נוסע לפניהם דרך ג' ימים

לתור להם מנוחה. המה מרדו במספר ג' ימים וארון ברית ה' מיטיב עמהם במספר ג' ימים....

ט. כלי יקר על במדבר י':ל"ג:ב' ז

(לג) וקרוב לשמוע שזהו סוד נז"ן הפוכה. שבין תיבת המחנה ובין ויהי בנסוע הארון. כי נז"ן הפוכה אחרונה מרמזת על תלונתם זכרנו את הדגה כי נז"ן היינו דג אבל נז"ן ראשונה רמז שישראל נמשל לדגים שעיקר חיותם במים ע"כ כל דג פונה פניו לשוט לתוך המים למקום חיותיה אבל אינו הופך פניו אל שפת הים כי זה נקרא פורש ממקום חיותיה. כך ישראל נאמר בהם (בראשית מח.טז.) וידגו לרוב. שיהיו כדגים הללו כי עיקר חיותם בתורה שנמשל למים וכמשל שהביא ר"ע לפפוס בן יהודה כו' במס' (ברכות סא:) ובזמן שישראל בורחין מהר ה' כתינוק הבורח מבית הספר הרי הם כנז"ן דג הפוך הפורש ממקום חיותו ופונה פניו אל השפה ולחוצ' כך ישראל פנו פניהם מן ארון ברית ה' ממקום חיותם, וע"כ הנז"ן הפוכה כי הפכה פניה מן פסוק ויהי בנסוע הארון ופניה אל תיבת המחנה רמז אל הזמן שישראל נסוגו אחור מן ארון ברית ה' ופניהם אל המחנה היינו אל העם, כי לאהבת עניני העה"ז אשר בני המחנה מסגלים בהם, וכדי למצוא חן בעיני המחנה הוא פונה עורף אל השכינה ופונה כל מגמת מעשיו כדי שיהיה אדם חשוב במחנה או שר ונגיד עליהם.

10. Berakhot 61b ז

"And thou shalt love the Lord thy God" (Deut. vi. 5). ... Our Rabbis have taught : Once the wicked government decreed that Israel should no longer occupy themselves with Torah. There came Pappas ben Yehudah and found R. Akiba attracting great assemblies and studying Torah. He said to him, "Akiba, art thou not afraid of the wicked government?" He replied, "I will tell thee a parable : To what is the matter like ? To a fox who was walking along the bank of the stream and saw some fishes gathering together from one place to another. He said to them, 'From what are you fleeing?' They answered, 'From nets which men are bringing against us.' He said to them, 'Let it be your pleasure to come up on the dry land, and let us, me and you, dwell together even as my fathers dwelt with your fathers.' They replied, 'Art thou he of whom they tell that thou art the shrewdest of animals? Thou art not clever but a fool ! For if we are afraid in the place which is our life-element, how much more so in a place which is our death-element!' So also is it with us ; Now while we sit and study Torah, in which it is written, 'For that is thy life, and the length of thy days' (Deut. xxx. 20), we are in such a plight, how much more so if we go and neglect it!"

י. ברכות ס"א ב ז

ואהבת את ה' אלקיך: ... תנו רבנן פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה. בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה. אמר ליה, עקיבא אי אתה מתירא מפני מלכות? אמר לו, אמשול לך משל למה הדבר דומה: לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום. אמר להם, מפני מה אתם בורחים? אמרו לו, מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם. אמר להם, רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם? אמרו לו, אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות? לא פקח אתה אלא טפש אתה! ומה במקום חיותנו אנו מתיראין במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה?! אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה (דברים ל, כ) כי הוא חייך ואורך ימך, כך אם אנו הולכים ומבטלים ממנה עאכ"ו!

יא. בראשית כ"ב:א' ז

(א) ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את־אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הֲנִנִּי:

(א) והאלקים נסה את אברהם ענין הנסיון הוא לדעתי בעבור היות מעשה האדם רשות מוחלטת בידו אם ירצה יעשה ואם לא ירצה לא יעשה יקרא "נסיון" מצד המנוסה אבל המנסה יתברך יצוה בו להוציא הדבר מן הכח אל הפועל להיות לו שכר מעשה טוב לא שכר לב טוב בלבד דע כי השם צדיק יבחן (תהלים י"א:ה') כשהוא יודע בצדיק שיעשה רצונו וחפץ להצדיקו יצוה אותו בנסיון ולא יבחן את הרשעים אשר לא ישמעו והנה כל הנסיונות שבתורה לטובת המנוסה

